

ΤΑ ΚΡΟΥΣΜΑΤΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΤΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ, καθολική σύναξις ὅλων τῶν βρυχηθμῶν τῶν ἀνέμων καὶ ὅλων τῶν ἀλαλητῶν τῶν καταιγίδων, ἦτον ὁ ὀρφνὸς καὶ φαλακρός, ὁ ὑψίνωτος τῆς πέτρας πάγος. Παλάτιον τῆς ἐρημίας καὶ τῆς σιγῆς, θρόνος βαθείας μελαγχολίας, ὁ πελώριος βράχος ὁ βορεινός, ὁ θαλασσόπληκτος, ἐπάνω τοῦ ὁποίου ἦτο κτισμένον ποτὲ τὸ παλαιόν, τὸ κατηρειπωμένον σήμερον χωρίον. Δὲν ὑπῆρχε κῦμα τοῦ θρακικοῦ πελάγους καὶ τῶν κόλπων τῆς Χαλκιδικῆς, δὲν ὑπῆρχε κῦμα ἐξωσμένον ἐκ τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τῆς Προποντίδος, διωγμένον ἀπὸ τοὺς κόλπους καὶ διῦλισμένον διὰ τῶν πορθμῶν, ἀποπτυσμένον ἀπὸ τοὺς ἀφροὺς τοῦ πελάγους καὶ ἐξερευγμένον ἀπὸ τὰ ἀβόλιστα βάθη τοῦ πόντου, τὰ κάτωθεν τοῦ πολιοῦ, καταπληκτικοῦ Ἄθωνος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἦρχετο νὰ φιλήσῃ τὰ κράσπεδα τοῦ ἀμαυροῦ τιτανείου βράχου.

Ἀνέτεινεν ἐπάνω τῆς θαλάσσης εἰς ὕψος ἔμπληκτον, πλήρες ἱλίγγου καὶ σκοτοδίνης, καὶ ἦτο ποτὲ καλιὰ πλήρης ψυχῶν καὶ φωνῶν, καὶ τώρα ἦτο ἔρημος πλήρης ἐρειπίων. Καὶ δύο μεγάλοι αἰγιαλοὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀπλώνονται, κάτω, εἰς τὰ θεμέλια δύο φοβερῶν κρημνῶν. Ὁ εἷς σπαρμένος μὲ βράχους κομμένους εἰς σχήματα πρηνῇ καὶ κωνοειδῇ, ὥς λείψανα παλαιᾶς γιγαντομα-

χίας σωζόμενα εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, στρωμένος μὲ χαλίκια λευκά, ἐρυθρά, μαργαρώδη, ἐπίχρυσα, καὶ μὲ ἄμμον φαιάν, στίλβουσιν· καὶ ἡ ἄμμος κυρτοῦται διὰ μιᾶς, καὶ ὁ βυθὸς ἀποτόμως βαθύνεται· ὁ κολυμβητής, ἂν ἤθελε τολμήσει νὰ ἐπιβῇ εἰς τὸ κῦμα, ἔλκεται πρὸς τὴν σύρτιν τὴν βαθεῖαν, τὴν λευκὴν καὶ πρασινίζουσιν καὶ γαλανήν, τὴν οὖσαν λίκνον τοῦ μικροῦ Τρίτωνος καὶ παστάδα τῆς μελαγχολικῆς Σειρῆνος, ὅπου ἀφρὸς καὶ πόντος, ὅπου κῦμα καὶ ἄβυσσος, παιδρῶς παίζουσι ποικίλην καὶ ἐνίοτε φοβερὰν παιδιάν.

Δεξιὰ πρὸς ἀνατολὰς ἀντικρύζει ὁ μέγας βράχος, εἰς δέκα πρυμνησίων ἐναέριον ἀπόστασιν μὲ τὴν ἀκτὴν τοῦ Κουρούπη τὴν λευκὴν καὶ κυρτήν, ὅπου φαντάσματα καὶ δαίμονες, σπανίως ὄρατοί, δὲν παύουν νὰ κυλίωσι παμμεγέθεις λίθους, ἀπὸ τὴν σάραν* καὶ τὸν κρημνὸν τὸν εὐόλισθον. Κάτω εἰς τὴν βάσιν τοῦ κρημνοῦ, μίαν σπιθαμὴν πρὸ τῆς ἄλμης τοῦ κύματος, ἐπὶ τῆς πέτρας τῆς προβλήτος, ρέει βρύσις γλυκὺ, ψυχρὸν, παγωμένον νερόν. Τὸ πρῶνι πολλάκις πλησιάζουν ἀπὸ τοῦ πελάγους ψαράδες μὲ τὴν βάρκαν, διὰ νὰ πίνουν καὶ νὰ γεμίσουν τὰ βαρέλια. Καὶ τὸ νερόν ὅλην τὴν ἡμέραν μένει ψυχρὸν καὶ παγωμένον μέσα εἰς τὰ βαρέλια, κατὰ Ἰούλιον μῆνα, ὑπὸ τὰς φλεγούσας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὰς ὁποίας ψήνονται πεταλίδες καὶ πορφύραι καὶ ὀστρεΐδια ἐπάνω τοῦ μικροῦ φατνώματος τῆς πλώρης τῆς βάρκας.

Πλὴν ἀνίσως, τὴν νύκτα, οἱ ψαράδες, ἀπόκοτοι, τολμήσουν νὰ πλησιάσουν διὰ νὰ ὑδρευθοῦν εἰς τὴν δροσερὰν βρύσιν τὴν μαγικὴν, κάτω εἰς τὰ κράσπεδα τῆς ἀκτῆς, ἐπὶ τῆς προβλήτος χθαμαλῆς πέτρας, τότε βρόντος καὶ πάταγος ριγηλὸς ἀντηχεῖ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἄνωθεν, καὶ λίθοι καὶ βράχια τρομακτικὰ κυλίνονται κατερχόμενα κατὰ τῶν κεφαλῶν τῶν ψαράδων... Τότε μόλις οὗτοι προφθάνουν νὰ κάμουν τὸν σταυρόν των καὶ νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν... Οἱ λίθοι ἐκεῖνοι θὰ ἦσαν ἱκανοὶ καὶ αὐτομάτως νὰ κυλίνωνται ἀπὸ τὸν κρημνὸν ἐκεῖνον... πόσῳ μᾶλλον ὅταν ἀόρατοι δυνάμεις δαιμονίων τοὺς ὠθοῦσι προσκολλώμε-

νοι εἰς τὸ ὀλισθηρὸν τῆς ἀκτῆς, ὅπως συνήθως προσκολλῶνται εἰς τὸ ἀσθενὲς μέρος, εἰς ἔρωτας καὶ μίση, ἐξάπτοντες τὸ πάθος εἰς φλεγμονήν, καὶ τρέποντες τὴν ὀργὴν εἰς λύσσαν...

Ἀριστερόθεν τοῦ γιγαντιαίου βράχου τοῦ Ἑρήμου Χωριοῦ, πρὸς δυσμὰς, ἄλλος αἰγιαλὸς ἀπρόσιτος, ἄνορμος ἀπλώνεται. Δὲν φαίνεται ἐκεῖ στρῶμα κομψῶν χαλικίων καὶ ἄμμου στυλ-
πνῆς οὔτε εἶναι ὁρατὴ τῆς θαλασσίας νύμφης ἢ παστάς, ὁ θάλα-
μος τῆς Νηρηίδος. Πέλαγος βαθὺ ἕως τὴν ἀντικρινὴν στερεὰν
ἀπλοῦται, καὶ μονόχορδος ὑμνωδὸς δὲν παύει νὰ τὸ ὀργῶνῃ ὁ
ἄνεμος, ὁ Ἀργέστης. Καὶ κατέμπροσθεν, ὀλίγον βορειοδυτικῶς
εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἑρήμου Χωριοῦ, ἀπεσπασμένοι, βαπτισμέ-
νοι εἰς τὸ κῦμα δύο βράχοι παντέρημοι ἀνακύπτουσι. Κάτω εἰς
τοὺς πόδας τούτων, εἰς τὰ ἄντρα τὰ θαλάσσια καὶ τὰς σπιλάδας
τὰς θαλασσογλύπτους, ἐκεῖ βόσκουσι καὶ λοξοπατοῦσι τὰ θαυ-
μασιώτερα πετροκάβουρα καὶ παγούρια τοῦ κόσμου, μὲ τὰ ἐρυ-
θρὰ προέχοντα ὡς κλαδωτὰ αὐγά των, ψηνόμενα, ψάλλοντα με-
λωδικῶς εἰς τὴν ἀνθρακίαν, μεγάλα, εὐχυμα τὴν γεῦσιν. Κ' ἐπά-
νω εἰς τοὺς δύο ἐκείνους ὑψηλοκρήμινους σκοπέλους, ὅστις θὰ
ἐτόλμα ποτὲ ν' ἀναρριχηθῇ, διὰ νὰ συλλέξῃ ἂν δύναται ἐξαίσια
λάχανα καὶ θαυμασίας ἀγριοκράμβας, ὀφείλει νὰ ζωσθῇ καλῶς
μὲ χονδρὸν σχοινίον περὶ τὴν μέσην, νὰ προσδέσῃ τὸ ἐν ἄκρον
εἰς τὸν χονδρὸν κορμὸν τοῦ γηραιοῦ θαλασσίου θάμνου, τοῦ
προσφυομένου ἐπὶ τῆς ὀφρύος τοῦ βράχου, εἴτα ν' ἀναρριχηθῇ
εἰς τὸ μέτωπον τοῦ κρημοῦ ἄργα καὶ μὲ ἄκραν προφύλαξιν,
καὶ πάλιν βέβαιος δὲν θὰ εἶναι ἂν θὰ εὐτυχῇ νὰ κατέλθῃ σῶος
καὶ ὑγιὲς ἀπὸ τὸ ὕψος ἐκεῖνο, ὅπου οἱ γλάροι θρηνωδῶς
κρῶζοντες περιίπτανται περὶ τὰς γωνίας τοῦ βράχου καὶ τὰς
ἐξοχάς, περὶ τὸ μέρος ὅπου κρύπτεται ἡ φωλεὰ των, εἰς τὴν
θέαν τοῦ ξένου ἐπιδρομέως.

Εἶναι τόσον πολῦτιμα τὰ ἀγριολάχανα τοῦ θαυμασίου ἐκεῖ-
νου βράχου, ὥστε ποτὲ δὲν ἀγοράζονται ἀντὶ ὅσουδῆποτε πο-
σοῦ χρημάτων... Μόνον πληρώνονται ἢ μὲ ἀγάπην καὶ μὲ φι-
λίαν, ἢ ἐνίοτε μὲ κεράσματα, εἰς τὸν ἀφωσιωμένον κουμπάρον

μας, τὸν Τζενεγόν, ἢ κάποτε καὶ μὲ ψήφους, ὅταν ἐπικείνεται ἐκλογαί... ἐπειδὴ ὁ κουμπάρος Τζενεγὸς εἶναι λίαν βαθέως ἀφωσιωμένος εἰς τοὺς φίλους του, καὶ τότε μόνον θὰ σὲ φιλέψη «λάχανα θαλασσινά», ὅταν εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ δώσης ψῆφον εἰς τὸ «κόμμα μας».

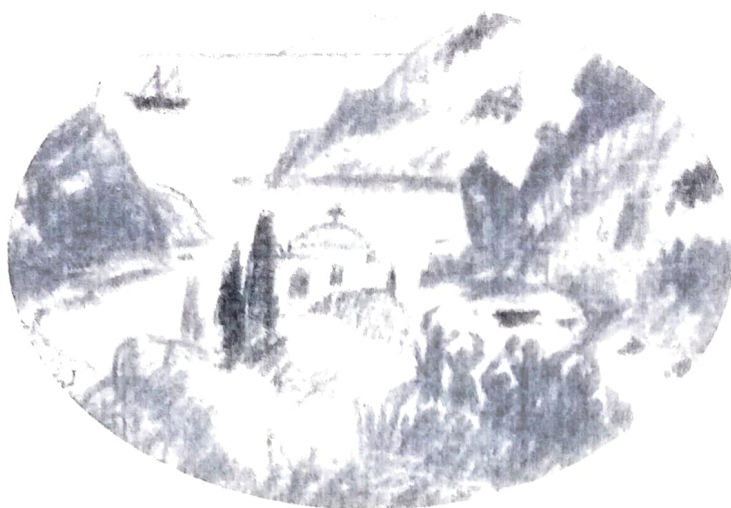
Ὀλίγον ἀπωτέρω, πρὸς νότον τῶν δύο βράχων, εἰς τὸ μέσον τοῦ πόντου, πάντοτε σχεδόν, ἐν γαλήνῃ καὶ ἐν τρικυμῖα, ἀκούεται μία ὀρχήστρα, ἣτις ἔχει πάντοτε «δικό της σκοπό», καθὼς λέγουν. Εἶναι μία ὕφαλος, ἣτις καλεῖται κοινῶς Καλαφάτης. Διὰ τινος ὀπῆς ἐκβλύζει ὑποβρυχίως τὸ νερόν, εἴτα ἀναπηδᾷ καὶ ἀποτελεῖ κρότον ὁμοιον μὲ τὸν τῆς «ματσόλας»* ἢ ξυλίνης σφύρας τοῦ καλαφάτη, — ἡ τοῦ «διανάκτου», ὅπως λέγουν εἰς τὸν Β. Ναύσταθμον — ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐπισκευαζομένου πλοίου. Ἡ ματσόλα ἢ ἡ σφῦρα αὕτῃ δὲν παύει, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἀκούραστος, ἀκοίμητος ν' ἀκούεται. Κατ' ἄλλους ὁ Καλαφάτης ὠνομάσθη οὕτω μετ' εἰρωνος εὐφημισμού, ὡς καλαφατίζων τάχα τὰ πλοῖα τὰ ὅποια θὰ ἐξέπιπτον σιμὰ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του — οἰονεὶ εἰς τὸ «Καρινάγιο» του.

Ὅλον τὸ παλαιὸν χωρίον ἦτον ἐρείπιον, ἀπλωμένον ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ γίγαντος, τοῦ μὲ τοὺς πόδας θαλασσωμένους βράχου. Μέρος αὐτοῦ εἶχε κατεδαφίσει ὁ χρόνος, μέρος οἱ ἄνθρωποι. Πότε οἱ ἴδιοι πρῶην κάτοικοι τῶν παλαιῶν οἰκιῶν, συχνότερον τὰ τέκνα των, πότε οἱ μαστόροι, οἱ κτίσται, κατ' ἐντολὴν ἢ ἄνευ ἐντολῆς, ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ παλαιὰ κτίρια ὅ,τι στερεὸν εἶχον ταῦτα, τὴν ξυλείαν τῆς στέγης, πόρτες, παράθυρα, πολλάκις τοῦβλα καὶ κεραμίδια, βιαζόμενοι ἐκ τῆς ἀχρηματίας, ἐπειδὴ ἡ «ξύντροφος πενία» ἐμάστιζε καὶ τότε δεινῶς τὸ ἐλληνικόν, καὶ μάλιστα τοὺς κατοίκους τῆς νήσου, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, κατόπιν τοῦ φοβεροῦ Ἀγῶνος — τὰ μετεκόμιζον δὲ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης εἰς τὴν πολίχνην τὴν νεόκτιστον, πρὸς νότον, ἀπέχουσαν δρόμον τριῶν ὥρῶν. Ἀλλ' ὅμως ἡ θεια-Μαχὼ τὸ Φαλκάκι, ἡγάπα τὸ παλαιὸν χωρίον της, τὸ μέρος ὅπου εἶχε γεννηθῇ κι αὕτῃ ἓνα καιρόν, ὅταν τὸ χωρίον ἐκα-

τοικεῖτο ἀκόμη, περὶ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀγῶνος, καὶ ὅπου διῆλθε τὰ προσφιλῇ εἰς πᾶσαν μνήμην ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Διὰ τοῦτο ἐφρόντισε μὲ κάθε τρόπον νὰ διατηρήσῃ τὸ παλαιὸν σπιτάκι, τὴν φωλεὰν τῶν γονέων της, τὴν κοιτίδα αὐτῆς τῆς ἰδίας. Μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ καθαριότητα, καὶ μὲ συχνὰ ἀσβεστώματα, εἶχε κατορθώσει νὰ διασώσῃ τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν, ὅπου ἤρχετο ἐνίστε νὰ λάβῃ ἀναψυχὴν καὶ νὰ κοιμηθῇ τὴν νύκτα, συνήθως ὁμοῦ μὲ τὴν μητέρα της, ἢ μὲ συντροφίαν ἄλλων γυναικῶν.

Ὁ μικρὸς οἰκίσκος, μία ἐπάνοδος εἰς τὸ παρελθόν, μία ὁπὴ διὰ τῆς ὁποίας ἔβλεπέ τις τὰ περασμένα ὡς εἰς πανόραμα, ζωντανὴ ἀνάμνησις μέσα εἰς τὴν τέφραν τῆς λήθης, ὀρθὴ σκοπιὰ μεταξὺ κοιμωμένων σωμάτων, ἔκειτο πλησίον εἰς τὸν σωζόμενον τότε ὠραῖον ναῖσκον τῆς Παναγίας τῆς Μεγαλομάτας, πέριξ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον καὶ δύο ἢ τρεῖς οἰκίαι ἀκόμη διατηρούμεναι, ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας, ζηλωτρίας τοῦ παρελθόντος. Ὁ ναῖσκος, ἐορτάζων τὸ Σάββατον τοῦ Ἀκαθίστου, ἦτον εὐπρεπής, καὶ ἐδέχετο συχνὰ τὸν φόρον τῆς εὐλαβείας αὐτῶν τῶν οἰκοκυράδων, ὅστις διετῆρει καὶ τὰς σωζομένας τριγύρω μικρὰς οἰκίας, ὅπως καὶ ἄλλων γυναικῶν.

Ἡ Μαχὼ τὸ Φαλκάκι ἔφθασεν ἑνωρίς, περὶ δύσιν ἡλίου, τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, κρατοῦσα τὸ καλαθάκι της, τὸ ὁποῖον περιεῖχεν ἄρτον, ἐλαίας χαμάδας, ὀλίγα κυδῶνια καὶ τινὰς τομάτας. Εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν πόλιν τὸ πρωί. Ὅλην τὴν ἡμέραν διῆλθεν εἰς τὸν ἐλαιῶνα συλλέγουσα ἐλαίας, εἶτα τὰς ἔβαλεν εἰς σάκκους, καὶ δι' ἡμιόνου τὰς ἔστειλεν εἰς τὰ ἐλαιοτριβεῖα τῆς πόλεως. Ὁ ἐλαιὼν ἦτο πολὺ πλησίον εἰς τὸ παλαιὸν χωρίον, ἀπεῖχε δὲ πολὺ ἀπὸ τὴν σημερινὴν πολίχνην. Ἐπειδὴ ἔμελλε καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν αὐτὴν ἐργασίαν εἰς τὸν ἐλαιῶνα, ἦλθεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔρημον χωρίον, διὰ ν' ἀνάψῃ τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας τῆς Μεγαλομάτας καὶ διανυκτερεύσῃ, ὅπως ἐνίστε συνήθιζεν, εἰς τὸν ἐρημικὸν οἰκίσκον της, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν τὸ πρωὶ εἰς τὸν ἐλαιῶνα.

Τ' ΑΓΝΑΝΤΕΜΑ

Ε ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΒΡΑΧΟΝ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ ΑΚΤΗΣ, ἀπὸ παλαι-
οὺς λησμονημένους χρόνους, εὐρίσκετο κτισμένον τὸ ἑ-
ξωκκλήσι τῆς Παναγίας τῆς Κατευοδώτρας. Ὅλον τὸν
χειμῶνα παπὰς δὲν ἤρχετο νὰ τὸ λειτουργήσῃ. Ὁ βορρᾶς μαίνε-
ται καὶ βρυχᾶται ἀνὰ τὸ πέλαγος τὸ ἀπλωμένον μαυρογάλανον
καὶ βαθύ, τὸ κῦμα λυσσᾷ καὶ ἀφρίζει ἐναντίον τοῦ βράχου. Κι ὁ
βράχος ὑψώνει τὴν πλάτην του γίγας ἀκλόνητος, στοιχειὸ ριζω-
μένο βαθιὰ στὴν γῆν, καὶ τὸ ἐρημοκκλήσι λευκὸν καὶ γλαρόν, ὡς
φωλιὰ θαλασσαετοῦ στεφανώνει τὴν κορυφήν του.

Ὅλον τὸν χρόνον παπὰς δὲν ἐφαίνετο καὶ καλόγηρος δὲν
ἤρχετο νὰ δοξολογήσῃ. Μόνον τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων κατέβαι-
νεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ βραχῶδους βουνοῦ, ἀπὸ τὸ λευκὸν μονα-
στηράκι τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, σεβάσμιος, μὲ φτερουγίζον-
τα κάτασπρα μαλλιά καὶ κυματίζοντα βαθιὰ γένεια, ἕνας γέρων
ἱερεὺς «ὡς νεοττὸς τῆς ἄνω καλιᾶς τῶν Ἀγγέλων» διὰ νὰ λει-
τουργήσῃ τὸ παλαιὸν λησμονημένον ἐρημοκκλήσι. Ἐκεῖ ἤρχον-
το τρεῖς-τέσσαρες βοσκοί, βουνίσιοι, ἀλειτούργητοι, ἀλιβάνι-
στοι, ἤρχοντο μὲ τὶς φαμίλιες* των, τὶς ἀνέβγαλτες καὶ ἄπρα-
χτες*, μὲ τὰ βοσκοπούλά των τ' ἀχτένιστα καὶ ἄνιφτα, ποὺ δὲν
ἤξευραν νὰ κάμουν τὸν σταυρὸν τους, διὰ ν' ἁγιασθοῦν καὶ νὰ
λειτουργηθοῦν ἐκεῖ· καὶ εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ὁ γη-

ρχαίς πατὴς μὲ τοὺς πτερυγίζοντες βράχτιονες εἰς τὸ φθινόπω-
τοῦ βόρρα. καὶ τὴν βαθεῖαν κυμαίνουσαν γενεάδα, κατέβαινεν
κατω εἰς τὸν μέγαν ἀπλωτὸν αἰθιαλόν, ἀντίμετα εἰς ἄρχιους, θε-
λασσοκλήροτους βράχτιους, διὰ τὰ φωτισθῇ καὶ ἀγιάσῃ τ' ἀφροσιστα
κυματι.

Τὸν ἄλλον καιρὸν ἤρχοντο, συνήθως τὴν ἀνοιξίν, γυναῖκες,
ναυτικῶν καὶ θηγατέρες, κατω ἀπὸ τὴν χυκκίν, μὲ σκοπὸν ν'
ἀναγοῦν τὰ κανθῆλια, καὶ παρκαλέουσιν τὴν Παναγίαν τὴν
Κατεκκοδοτρίαν νὰ ὀδηγήσῃ καὶ κατεκκοδοῇ τοὺς θαλασσοδαρ-
μένους σιζήρους καὶ τοὺς πατερεῖς των. Ὑδαίτες κατέλες μὲ ὁ
ποικαμοῖα κοκοῖνα μεταξωτά, μὲ τραχηλιῆς φιλοκενημένους, μὲ
τοὺς χυτοὺς βράχτιονας καὶ τὰ στηθὴ τὰ γλαφυρά, ἤρχοντο νὰ
κατεψοῦν διὰ τ' ἀδελφάνια των ποῦ ἐθαλασσοπνιγνόντο δι' αὐ-
τας, διὰ νὰ τίς φερὸν προικιά ἀπὸ τὴν Πόλιν, στολιδία ἀπὸ τὴν
Βενετιάν, κειμήλια ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρείαν. «Πάντα νὰ ἔρχον-
ται, πάντα νὰ φέρουν». Βοῦδακια λογικά, ποῦ ὄργωναν ἀντί
τῆς Ξηρᾶς τὴν θαλάσσαν· φρονιμία ὅπως τὰ διὸ ἐκεῖνα τέκνα τῆς
Ἱερείας τῆς Δημητρὸς, τὰ μακαριοπθέντα. Νεαραὶ γυναῖκες ρεμ-
βάζουσιν καὶ μητέρες συλλογιζομένηι ἤρχοντο διὰ νὰ καθίσουν
καὶ ἀγναντεύουν.

* *

Ἄμα εἶχαν φωτισθῇ τὰ νερά, ἡ ὀψιμώτερα, ἀφοῦ εἶχαν πε-
ράσει κ' αἱ Ἀπόκρεφ, συνήθως περὶ τὴν β' ἑβδομάδα τῶν Νη-
στεϊῶν, ἀφοῦ εἶχαν γευθῇ πλέον ἄχινοὺς καὶ στρεῖδια ἀρκετά, οἱ
ναυτικοὶ μας ἐπέβαιναν εἰς τὰ βόρρα, εἰς τίς σκοπὸνες των, κ'
ἐμύσειαν· ἐπήγαιναν νὰ ταξιδεύουν. Τὸν καιρὸν ἐκαίνον, καρά-
βια καὶ γολέτες «ἐδεναν» μεσοῦντος τοῦ φθινοπώρου. Οἱ θα-
λασσινοὶ μας ἀγαποῦσαν πολὺ τῆς ἐστίας τὴν θαλπωρὴν, τὸν
καπνὸν τοῦ μελάθρου, καὶ τὸ θάλλος τῆς ἀγκάλης. Καὶ ὅταν
ἐπανήρχετο ἡ ἀνοιξὶς εἰς τὴν γῆν, τότε αὐτοὶ ἐπέστρεφαν εἰς τὴν
θάλασσαν.

Ἐπρωοῦντο σιὰ πανιὰ τὰ αἰμαδιασμένα καὶ ναρκωμένα
ἀπὸ τὴν μοῦρην ραστώνην σάφην ἀνὰ διὸ ἡ τριὰ τὴν αὐτὴν ἡ
μέραν· καὶ ἡ σκοῦνα ἔφερεν βόλτες εἰς τὸν λιμένα, ἂν ἦτο ἕναν
τιος, ἡ καὶ οὐριος ἂν ἦτο, ὁ ἀνέριος. Ἡ βάρκα ἐπερμινε διπλα-
ρομένη ἔξω εἰς τὴν προκυμαῖαν. Ὁ κατετάνιος δὲν ἐτελείων
τοὺς ἀποκαρτετισμοὺς εἰς τὴν οὐσίαν· καὶ ὁ λοστρόμος ἐμύσκη-
νε τίς πλανητάδες* εἰς τὰ κατηλιὰ. Κ' ἡ βάρκα ἐπερμινε. Καὶ ὁ
μοῦρτος ἔχασα καθήμενος ἔξω, ἐλάνω στὸ κεφαλοσφαλόν. Καὶ
ὁ νεαρὸς αὐτῆς, ὅστις εἶχεν ἔλθει μὲ τὸν μοῦρτον τώρα ἀπὸ
τὴν σκοῦνα, ποῦ ἦτον σιὰ πανιά, ἐγένετο ἀφαντος. Αὐτοὶ ἄλλοι
σύντροφοι, περαιομένοι σιὰ χαρτιά, ναυτολογημένοι, ἔλειπαν.
Καντὶς δὲν ἔβρισε ποῦ ἦσαν. Καὶ μοῖα εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου
ἔφερεν βόλτες βόλτες, κ' ἐσιρφετο ὡς δεμένος περὶ κέντρον
ἀόρατον — τὸ κέντρον ἦτο μοῖα εἰς τὰς καρδίας καὶ εἰς τὰς
ἐστίας τῶν ναυτικῶν — ἄλλος δὲν ἦτο ἐμὴ ὁ πηδαλιούχος, ὁ
μάγειρος, κ' ἕνας ἐπιβάτης, ἕενος κ' ἔρημος, εἰς τὸν ὄλοτον εἰ-
χαν εἰσιεῖ, «τώρα, στή στιγμή, νά, τώρα, τώρα θὰ φαγοῦμε» κ'
εἶχε μετακάρει, ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ διωδεκα ὥρας πρὶν.

Ὁ πλοίαρχος ἔπρεπε νὰ βάλῃ ἐμπρὸς τὴν κατετάνισσαν
αὐτὴ ὥρελε νὰ προπορευθῇ, ἐπειδὴ ἦτον τυχρῇ, βέβαια κ' ἔτοι
ἀπεφάσιζε νὰ μετακάρῃ. Τέλος ἐσημαζέμετο ὁ λοστρόμος, ὁ
νεκαλιπτοντο οἱ διὸ αὐτόντες σύντροφοι, ἔξεκολλοῦσι ὁ πλοῖ-
αρχος, ἔπρεψαν τρομπόνια ἀρκετά, τρομπόνια ἀπὸ τὸ πλοῖον,
τρομπόνια ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν· ἐκοφταν, ἐφαλίδιζαν τίς βόλτες
ταχύτερα, συντομώτερα, ὡς νὰ ἐοφίγγοντο διὰ νὰ κόψουν τὴν
ἀόρατον ἐκείνην κλωστήν, τὸ λεπτὸν ἱσχυρὸν νῆμα, ὡς μίαν τρι-
χα ξανθὴν μακρὰς κυματιζούσης κόμης· καὶ τὸ σάφως ἐβαλλε
πλοῦρην πρὸς βορρᾶν.

* *

Τὴν ἡμέραν ἐκαίην, καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἀρχῆς τοῦ
ἔαρος, καρναβάνια γυναικῶν, ἀσάφεια, φουσατά γυναικῶν, ὁ
νέτρον, ἀνέβρινον, ἀνῆρχοντο ἐλάνω στήν ρηματιάν, τὸ ρέμα

ρέμα, τὸν ἐλικοειδῆ δρομίσκον, ὅστις διαχαράσσεται ἀνὰ τοὺς λόφους τοὺς τερπνοὺς μὲ τὰς χιλιάδας τῶν ἐλαιοδένδρων, τὸν ἀειθαλῆ πρασινόφαιον στολισμὸν τῆς μεγάλης κοιλάδος μὲ τὰς ῥάχεις, μὲ τὰς κορυφάς, μὲ τὰς ἐσοχὰς καὶ ἐξοχὰς, ἀνετώτερον ἀπὸ τὴν κυματίζουσαν ποδιὰν τῆς βοσκοπούλας τοῦ βουνοῦ, πολυπτυχώτερον ἀπὸ τὴν χρυσοκέντητον ἐσθῆτα τῆς νύμφης. Ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τῆς ἐρήμου βορεινῆς ἀκτῆς, πλησίον εἰς τὸ λησμονημένον παρεκκλήσι τῆς Παναγίας τῆς Κατευοδώτρας, ἐκεῖ ἐγίνετο τὸ μάζεμα τῶν γυναικῶν, ἡ σὺναξις ἡ μεγάλη.

Τότε ἔλαμπον μὲ μεγάλες φωτιές τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας τῆς Κατευοδώτρας. Ἡ γραιῖα Μαλαμίτσα, ἡ κλησάρισσα τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ἔβαλλε τίς φωνές· ἔκανε τὸ κακό... ἐμάλωνε μὲ ὅλες τίς γυναῖκες. Αὕτῃ ἐπῆρε τὸ καλαθάκι της, τὴν ρόκα της, τ' ἀδράχτι της, καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον ἐπίτηδες, κατὰ παραγγελίαν τοῦ κυρ Ἀγγελῆ, τοῦ ἐπιτρόπου... διὰ νὰ μαλώσῃ τίς γυναῖκες, τίς εὐλαβητικές (ἀλλοίμονον! ἡ εὐλάβειά μας εἶναι γιὰ τὸ σφερότο! ἔλεγε σείουσα τὴν κεφαλὴν), νὰ μὴν τὸ παρακάνουν καὶ χύνουν λάδια πολλὰ καὶ καταλαδώνουν τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ, καὶ τὰ στασίδια, καὶ τ' ἀναλόγι, καὶ τὰ δύο-τρία παμπάλαια βιβλία ποὺ ἦσαν ἐκεῖ, καὶ τὰ μανάλια καὶ τὸν τοῖχον, καὶ τὸ τέμπλο, καὶ τίς ποδιές, καὶ αὐτὰς τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ἄλλ' οἱ γυναῖκες δὲν τὴν ἄκουαν. Τί χρειάζονται τόσες φωτιές, σὰν πυροφάνια, ἐφώναζεν ἡ γραι-Μαλαμίτσα. Αὕτῃ εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν γέροντά της τὸν παπα-Γεράσιμον, ὅτι οἱ φωτιές τῶν κανδηλιῶν πρέπει νὰ εἶναι μικρές, τόσες δά, σὰν λαμπυρίδες. Τουκάκου. Κανείς δὲν τὴν ἤκουε.

Οἱ ὄρμαθοὶ τῶν γυναικῶν ὁμάδες-ὁμάδες, συγγενολόγια..., διεσπείροντο εἰς μικροὺς ὄχθους, εἰς πτυχὰς τοῦ βράχου, ἀνάμεσα εἰς θάμνους καὶ χαμόκλαδα, εἰς μέρη ὑψηλὰ καὶ εἰς μέρη ὑπὲρνεμα· ἤρχοντο μὲ τὰ καλαθάκια τους, μὲ τὰ μαχαιριδιὰ τους... διότι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἤρχολοῦντο νὰ βγάλουν ἀγριολάχανα... μὲ τὰ προγεύματά τους τὰ σαρακοστιανὰ, καὶ ἀφοῦ εἶχαν ἀνάψει τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας, ἀφοῦ εἶχαν κάμει μετὰ-

νοιες στρωτές πολλές, κ' εἶχαν κολλήσῃ ἀφιερῶματα εἰς τὴν εἰκόνα, κ' εἶχαν χορτάσει τ' αὐτιά τους ἀπὸ τὰς νουθεσίας τῆς γραι-Μαλαμίτσας, ἐστρώνοντο ἐκεῖ εἰς τὴν δροσερὰν χλόην καὶ ἀγνάντευαν κατὰ τὸ πέλαγος.

Τὰ βοσκοπούλα ἐκεῖνα τ' ἄγρια καὶ ἀχτένιστα καὶ ἀπλοϊκά, ποὺ τίς ἔβλεπαν ἀπὸ μακρὰν σάν σκιασμένα, ἀποροῦσαν κ' ἔλεγαν:

— Κοίτα τις! στὰ μάτια ἔκαμαν*.

*
* *

Ὡς τόσον αἱ γυναῖκες τῶν θαλασσινῶν ἀγνάντευαν. Ἴδου τὸ βροῖκι τοῦ καπετὰν Λιμπέριου τοῦ Λιμνιοῦ· εἶχε σηρωθῇ στὰ πανιά ἄργα τὴν νύκτα· μὲ τὸ ἀπόγειο τῆς νυκτὸς ἤνυε τὸ ρέμα καὶ ἀπεμακρύνθη κ' ἐχώνεψε. Κατευόδιο καλὸ. Ἡ προσευχὴ τῶν μικρῶν παιδιῶν τοῦ ἄς εἶναι ὡς πνοὴ στὰ πανιά, στὰ ξάρτια τοῦ καραβιοῦ σας... στὸ καλὸ, στὸ καλὸ!

Ἴδου τὸ καράβι τοῦ καπετὰν Σταμάτη τοῦ Σύρραχου. Ὑπερήφανα, καμαρωμένα, ἀδελφωμένα τὰ δύο, αὐτὸ καὶ ὁ πλοίαρχός του, πᾶνε νὰ μᾶς φέρουν καλὰ, νὰ μᾶς φέρουν στολίδια. Στὸ καλὸ, πουλί μου, στὸ καλὸ!

Ἴδου καὶ ἡ γολέτα τοῦ καπετὰν Μανώλη τοῦ Χατζηγάνου... Ἡ ψυχὴ μου, ἡ πνοὴ μου νὰ εἶναι πάντα στὰ πανιά σου, ὡσὰν λαμπάδα τοῦ Ἐπιταφίου, νὰ διώχνῃ τὰ μαῦρα, τὰ κατακόκκινα τελώνια, πρὶν προφτάσουν νὰ κατακαθίσουν στὰ πινά* σου. Σῦρε, πουλί μου, στὸ καλὸ, καὶ στήν καλὴ τὴν ὥρα! Στὸ καλὸ!

Νά κ' ἡ σκούνα τοῦ καπετὰν Ἀποστόλη τοῦ Βιδελνῆ, καινούργιο σκαρί, ἡ τετάρτη ἡ πέμπτη, τὴν ὁποῖαν κατορθώνει ἐντὸς δεκαετίας νὰ σκαρώσῃ, μ' ὅλην τῆς τύχης τὴν καταδρομὴν. Ἐπεσε πολὺ γιαλὸ, δὲν τὴν ἤνυε καλὰ τὸ ἀπόγειο καὶ ἄργησε. Διακρίνεται τὸ πλήρωμα, οἱ ἄνθρωποι σάν φύλλοι, ποὺ πηδοῦν ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω στήν κουβέρτα. Δοῦλεν* τα, καπετάνιο μου! Ἡ Παναγία μπροστά σας! Στὸ καλὸ, στὸ καλὸ!

*
* *

— Παιδιά μου, κορίτσια μου, αρχίζει νά όμιλῇ ἡ γρια - Συρραχίνα, παλαιά καπετάνισσα· μέ τὸ ραβδάκι της καὶ μέ τὸ καλαθάκι της στὸ χέρι, μέ τὰ ὀγδόντα χρόνια στὴν πλάτη της, μπόρεσε κι ἀνέβῃ τὸν ἀνθρώπον καὶ ἦλθε — διὰ νὰ καμαρώσῃ, ἴσως διὰ τελευταίαν φορὰν, τὸ καράβι τοῦ γιουῦ της ποὺ ἔφευγε. Ξέρετε τί μεγάλη χάρη ἔχει, καὶ πόσο καλὸ ἔκαμε στοὺς θαλασσινοὺς αὐτὸ τὸ ἐκκλησιδάκι τῆς Μεγαλόχαρης;

— Πῶς δὲν τὸ ξέρουμε, εἶπαν αἱ ἄλλαι, ἃς ἔχη δόξα τὸ ὄνομά της.

— Τὸ ἐξωκκλήσι αὐτὸ ἀγίασε καὶ μέρωσε ὅλο τὸ ἄγριο κῦμα· πρωτύτερα εἶχε κατάρρα ὁλος αὐτὸς ὁ γιολός.

— Γιατί;

— Βλέπετε κείνον τὸ βράχο, κάτω στὸ κῦμα, ποὺ ξεχωρίζει ἀπ' τὸ γιολό;... ποὺ φαίνεται σάν ἄνθρωπος, μέ κεφάλι καὶ μέ στήθια... ποὺ μοιάζει σάν γυναῖκα; Ἐκεῖνὴ εἶναι τὸ Φλανδρώ.

— Ναί, τὸ Φλανδρώ, εἶπεν ἡ ὑπερεξηγοντοῦτις Χατζηγχανάνα. Κάτι ἔχω ἀκουστά μου. Ἐσὺ θὰ τὸ ξέρης καλύτερα, θεια-Φλωρού.

— Τὸ βλέπετε κ' εἶναι ξέρα, εἶπεν ἡ Φλωρού, ἡ Συρραχίνα· μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ἦτον ἄνθρωπος.

— Ἄνθρωπος;

— Ἄνθρωπος καθὼς ἐμεῖς. Γυναῖκα.

Αἱ ἄλλαι ἤκουνον μέ ἀπορίαν. Ἡ γρια - Συρραχίνα ἤρχισε νὰ διηγῆται:

«Στὸν καιρὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, ἦτον μιὰ κόρη ἀρχοντοπούλα, ποὺ τὴν ἔλεγαν Φλάνδρα ἢ Φλανδρώ. Ἡ Φλάνδρῳ εἶχε νοματιστῇ ἔτσι — καθὼς μοῦ 'πε ὁ πνευματικός, ἀπάνω στὸν 'Αι - Χαράλαμπο· ὅσο τὸν θυμοῦμαι, μακαρία ἡ ψυχὴ του. Ἡ-μουν μικρὸ κορίτσι, δώδεκα χρονῶ, καὶ μ' ἐπῆγε ἡ μάνα μου νὰ ξαγορευτῶ, τῇ Μεγάλῃ Τετράδῃ... τί νὰ ξαγορευτῶ, ἐγὼ τίποτα δὲν ἤξερα, τὰ ξεράματά μου... τὸ τί μὸλεε ὁ πνευματικός δὲν ἀγχοικοῦσα, φωτιά ποὺ μ' ἔ!... Τὸ νόημά του δὲν τὸ καταλάβαινα, τὰ λόγια τὰ θυμοῦμαι κ' ὕστερ' ἀπὸ χρόνια... τὸ κορίτσι

πρέπει νὰ 'ναι φρόνιμο καὶ ντροπαλό, νὰ 'ναι ὑπάκουο, νὰ μὴν κοιτάξῃ τοὺς νιούς, ν' ἀγαπᾷ τὸν κύρη του καὶ τὴ μαννούλα του· καὶ σάν μεγαλώσῃ, καὶ δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ παντρευτῇ, μέ τὴν εὐκὴ τῶν γονιῶ της, ἄλλον νὰ μὴν ἀγαπᾷ ἀπ' τὸν ἄνδρα της.

»Μόφερε τὸ παράδειγμα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων... Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, ποὺ προσκυνοῦσαν τὰ εἰδῶλα... Κεῖνον τὸν καιρὸ ἦτον μιὰ ποὺ τὴν ἔλεγαν Φλάνδρα, Φλανδρώ. Φλανδρῶ θὰ πῇ Φιλανδρώ. Φιλανδρῶ θὰ πῇ μιὰ ποὺ ἀγαπᾷ τὸν ἄνδρα της. Φλανδρῶ τὴν εἶπαν, Φλανδρῶ βγήκε. Ἀγάπησε ὁλόψυχα τὸν ἄνδρα της, ὅσο ποὺ ἔχασε τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, κ' ἔγινε πέτρα γι' αὐτὸ. Τὸν καιρὸν ἐκεῖνο ἦτον ἕνας καραβοκύρης, ὁμορφοπαλληκάρι, κι ἀγάπησε τὸ Φλανδρῶ, καὶ τὴν ἐγύρεψε, καὶ τῆς ἔδωσε ἄρραβῶνα. Σάν τῆς ἔδωσε ἄρραβῶνα, ἐσκάρωσε καινούργιο καράβι καὶ σάν ἐσκάρωσε τὸ καράβι, ἔγινε κι ὁ γάμος· καὶ σάν ἔγινε ὁ γάμος, ἔρριξε τὸ καράβι στὸ γιολό, κ' ἐμπαρκάρισε κ' ἐπῆγε νὰ ταξιδεύῃ.

»Τότε τὸ Φλανδρῶ ἦρθε ν' ἀγναντέψῃ, σάν καλὴ ὥρα, σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο τὸ γιολό. Ξεκολλοῦσε ἡ ψυχὴ της ποὺ ἔφευγε ὁ ἄνδρας της· δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βαστάξῃ, νὰ στυλῶσῃ τὴν καρδιά της. Ἀγνάντεψε τὸ καράβι ποὺ ἔφευγε, κ' ἔκλαψε πικρὰ κ' ἔπесαν τὰ δάκρυά της στὰ κύματα· καὶ τὰ κύματα ἐπικράθηκαν, κ' ἐφαρμακώθηκαν, καὶ θυμωσαν, κι ἀγρίεψαν κ' ἐθέριεψαν... καὶ στὸ δρόμο τους ποὺ ἦσαν τὸ καράβι, ἐπνίξαν τὸν ἄνδρα τῆς Φλανδρῶς, κ' ἔγινε ἀγυρσιὰ του... Καὶ τὸ Φλανδρῶ ἦρθε κ' ἐξαναῆρθε σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο γιολό κ' ἐκοίταξε κι ἀγνάντεψε... κ' ἐπερίμενε, κ' ἐκατεροῦσε, κι ἀπάντεχε... Πέρασαν μῆνες, πέρασε χρόνος, πέρασαν δυὸ χρόνια, πέρασαν τρία... καὶ τὸ καράβι ποὺθενὰ δὲν ἐφάνηκε... καὶ τὸ Φλανδρῶ ἔκλαψε, καὶ καταρᾶστηκε τὴν θάλασσα, καὶ τὰ μάτια της ἐστέγνωσαν, καὶ δὲν εἶχε πλιά δάκρυ νὰ χύσῃ... καὶ παρακάλεσε τοὺς θεοὺς της ποὺ ἦταν εἰδῶλα, πέτρες, νὰ τῆς κάμουν τὴ χάρη νὰ γίνῃ κι αὐτὴ εἰδῶλο, βράχος, πέτρα... καὶ τὸ ζήτημά της ἔγινε καὶ τὴν ἔκαμαν βράχο ξέρα... μέ τὸ σῆμα τ' ἀνθρωπίνῳ, ποὺ τριβήκε καὶ φθάρηκε ἀπ'

τὰ κύματα ὕστερ' ἀπὸ χιλιάδες χρόνια· καὶ τὸ ἀνθρωπινὸ σκῆμα φαίνεται ἀκόμα· καὶ νὰ ὁ βράχος ἐκεῖ, ἡ πέτρα ποὺ θαλασσοδέρεται καὶ χτυπᾷ καὶ βογγᾷ ἀπάνω της τὸ κύμα... κ' ἡ φωνή της, τὸ βογγητό της γίνεται ἓνα μὲ τὸ βογγητό τῆς θάλασσας... Νὰ ἡ ξέρα ἐκεῖ. Αὐτὴ 'ναι ἡ Φλανδρώ.

»Ὑστερα, μὲ χρόνια πολλά, σὰν ἦρθε ὁ Χριστὸς ν' ἀγιάσῃ τὰ νερά, γιὰ νὰ βαπτιστῇ ἡ πλάση, μιὰ χριστιανὴ ἀρχόντισσα, ἡ Χατζηγιάνναινα, ποὺ εἶχαν σκαρώσει τὰ παιδιὰ της δυὸ καρᾶβια, ἔταξε στὴν Παναγία, κ' ἔχτισε αὐτὸ τὸ παρακκλήσι, γιὰ τὸ καλὸ κατευόδιο τῶν παιδιῶνέ της... Ἄς δώσ' ἡ Παναγιά καὶ σήμερα νὰ 'ναι καλὸ κατευόδιο στοὺς ἄνδρες σας, στ' ἀδέρφια σας καὶ στοὺς γονιούς σας».

— Φχαριστοῦμε· ὁμοίως καὶ στὰ παιδάκια σου, θεια-Φλωρού!

*
* *

Ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνε κατὰ τὸ βουνόν, τὰ πρῶτα πλοῖα εἶχαν γίνει ἄφαντα πρὸ ὥρας· καὶ ἡ τελευταία γολέτα, μικρὸν κατὰ μικρὸν, ἐχώνευεν εἰς τὸ μέγα πέλαγος. Τὰ συγγενολόγια καὶ τὰ φουσᾶτα τῶν γυναικῶν, μὲ τὰ καλαθάκια καὶ τὰ μαχαιράκια τους, διεσπάρησαν ἀνὰ τοὺς λόφους, κ' ἔβγαζαν καυκαλῆθρες καὶ μυρόνια, κ' ἔκοφταν φτέρες κι ἀγριομάραθα. Σιγὰ-σιγὰ κατέβη ὁ ἥλιος εἰς τὸ βουνόν καὶ αὐταὶ κατῆλθον εἰς τὴν πολίχνην.

Ἡ νυκτερινὴ αὐρα ἐσύριζεν εἰς τὰ δένδρα, καὶ οἱ λογισμοὶ τῶν γυναικῶν ἐπετοῦσαν μαζί της, κ' ἔστελλαν πολλὰς εὐχὰς εἰς τὰ κατάρτια, εἰς τὰ πανιὰ καὶ εἰς τὰ ἐξάρτια τῶν καραβιῶν. Καὶ βαθιά, εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτός, τίποτε ἄλλο δὲν ἤκούσθη εἰμὴ τὸ λάλημα τοῦ νυκτερινοῦ πουλιοῦ, καὶ τὸ ᾄσμα μιᾶς τελευταίας συντροφιάς ναυτικῶν, μελλόντων ν' ἀναχωρήσωσιν αὔριον. «Σῦρε, πουλί μου στὸ καλὸ —καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα».

(1899)